Teatru sub cerul albastru al Mediteranei

Cătălina Buzoianu

La prima vedere, Marsilia, un oraş atât de impetuos prin ritmul vieţii cotidiene, pare greu de asociat evenimentelor artistice. Muzele rătăcesc ceva mai departe de freamătul aşezării portuare, în sălbăticia controlată a Coastei de Azur, unde se încheiase de curând celebrul festival de la Cannes. Şi totuşi, într-o zonă excentrică în raport cu vechiul port şi gara maritimă, embleme ale oraşului, aveam să descoperim un teatru pitoresc şi cochet, Toursky, directorul său, actorul carismatic Richard Martin, fiind un prieten al românilor. În cealaltă calitate a sa, de vicepreşedinte al Institutului Mediteranean de Teatru, el a acordat teatrului românesc un loc privilegiat, făcând posibile în anii din urmă câteva turnee importante, pe vremea directoratului lui Virgil Ogăşanu la "Bulandra". Spectacolele Cătălinei Buzoianu, atât de apreciată aici, au deschis atunci calea unui parteneriat serios, la care a contribuit şi dr. Catherine Kiss, originară din România, iniţiatoarea unui club cultural franco-român. Au mai jucat astfel la Toursky Teatrul Evreiesc, cu Maia Morgenstern, Naţionalul bucureştean, cu Dan Puric (**Toujours l'amour**) şi, în această vară, Teatrul "Maria Filotti" din Brăila, care a avut onoarea să prezinte unica premieră cu prilejul celei de a noua reuniuni a IITM. **Mediterana**, spectacol realizat în timp-record de Cătălina Buzoianu după proza lui Panait Istrati, avea să devină astfel simbolul unei sinteze culturale specifice acestui spaţiu şi pe care aventura originalului pelerin român Adrian Zografi o exprimă reprezentativ. Cei care au văzut **Chira Chiralina** n-au avut o surpriză prea mare privind noua versiune scenică, dominată de nostalgia Brăilei, dar au putut remarca o intenţie mai apăsată de lărgire a orizontului către alte zări ale Orientului şi, de ce nu?, ale Occidentului cultural. Zografi îşi revendică acum mai apăsat legăturile cu Franţa (unde autorul s-a expatriat), provocând în subsidiar un dialog între etniile şi lumile spirituale cu care a venit în contact. Aşa se face că în spectacol imaginile se amestecă semnificativ, unduind senzual, urmând fluxul memoriei şi al imaginaţiei. Lumina filtrată şi coloritul nisipiu concurează parcă realitatea spaţiului mediteranean, făcându-i pe unii critici prezenţi aici să vorbească despre o bună asimilare a ambianţei.

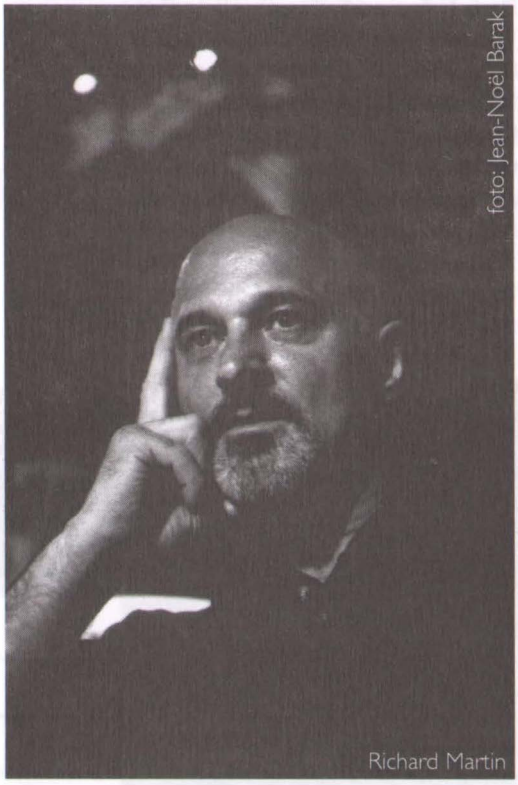
foto: Jean-Noël Barak
Richard Martin

Velica Panduru, autoarea scenografiei, Nicu Alifantis, compozitorul, ilustrat în spectacol de Dorina Crişan Rusu, şi distribuţia, cu bucureştenii Virgil Ogăşanu, Zoltan Octavian Butuc, Mihai Bisericanu, alături de brăilenii Bujor Macrin, Mihaela Trofimov, Liliana Ghiţă, Ciprian Nicolăiasa, Cornel Cimpoae, au funcţionat ca o echipă menită să susţină proiecţia subtil onirică a regizoarei. La toamnă, spectacolul urmează să fie reluat în limba franceză, cu participarea actorului Richard Martin.

La Marsilia, oamenii de teatru din zona Mediteranei s-au întâlnit, ca de obicei, şi pentru a dezbate problemele teatrului din acest areal, probleme care nu pot ocoli zonele de criză, punctele fierbinţi ale conflictelor existente. Pentru că, în ciuda armoniei şi comunicării pe care încearcă să le instituie între ei artiştii, acute probleme politice îi opun uneori ireconciliabil, aşa cum s-a văzut din păcate şi la această reuniune. Fiindcă, prin statutul său, IITM, al cărui preşedinte este spaniolul José Monleón, îşi propune să se ancoreze în realitatea vieţii curente, această a noua sesiune n-a putut ocoli problema războiului din Balcani (au fost invitate la dezbatere ambele părţi aflate în conflict) şi nici pe aceea a Orientului Apropiat, care perpetuează dramatic atitudini intolerante în relaţiile dintre palestinieni şi Israel. Aşezaţi la masa discuţiilor, artişti, teoreticieni, jurnalişti au prezentat o paletă impresionantă de puncte de vedere, în faţa unei asistenţe tot mai îngrijorate de mărturiile ascultate.

Despre acestea, ca şi despre perspectivele IITM, am dialogat cu Richard Martin, în grădina teatrului pe care-l conduce.

Richard Martin

Au aceste reuniuni drept ţintă şi unele beneficii la nivelul limbajului teatral?

Creatorii se hrănesc din imaginarul celorlalţi şi acest timp incandescent petrecut aici, cu artişti din mai multe ţări, în care fiecare forţează în direcţia propriei identităţi, poate deveni foarte fructuos. Sensibilitatea lor de saltimbanci le permite să se adapteze la comuniunea pe care o urmărim, de care e din ce în ce mai mare nevoie pentru a contracara prostia ce se umflă şi naţionalismul care-i ţine pasul.

Acest spirit este mai ascuţit aici, în bazinul Mediteranei?

Poate, comunicarea e mai rapidă aici şi, câştigînd timp din puţinul pe care-l avem de trăit, ne forţăm să-l folosim în mod creator şi fratern.

Iată, în colaborarea dumneavoastră cu teatrul românesc a apărut şi teatrul din Brăila.

Este o etapă nouă. Îi stimez pe artiştii români, găsesc că au calităţi excepţionale. În plus, trecerea mea prin România mi-a făcut şi mai familiară această legătură,

https://biblioteca-digitala.ro

les sensations fortes et subtiles que le récit souvent ne peut donner. La rencontre entre notre monde musical et le monde théâtral de Actores Alidos naît de parcours, de recherches proches sur les matrices de la culture sarde.
En dehors du fait qu'en tant qu'instrumentaliste dans " Visiones " je suis impliqué dans la direction musicale, une grande partie des musiques jaillit de cette habitude commune de l'improvisation que notre quatuor désormais très uni a affiné avec le temps.

E. Favata

28, 29, 30 mai
IXèmes Rencontres de l'Institut International du Théâtre Méditerranéen

28, 29 mai · Création

Méditerranée

de Panait Istrati
Adaptation scénique de Cătălina Buzoianu
Mise en scène : Cătălina Buzoianu
Avec Richard Martin

Distribution en cours.

Vagabond méditerranéen de génie, Panait Istrati renaît par son écriture de valeurs fondamentales dans la conscience de notre civilisation.
L'âme est la liberté.
Héros d'un destin exceptionnel, propulsé dans la littérature française par Romain Rolland, il évoque dans le roman " La Méditerranée ", l'esprit et l'âme de cet espace particulier, lieu de rencontres de tant de langues, cultures, civilisations, religions.
L'action se passe dans la 1ère moitié du 19ème siècle, un spectacle de Grand Guignol, les révolutions qui se remplacent une à l'autre à travers une dictature perpétuelle.
Aprés la mise en scène du roman " Kira Kiralina " du même auteur, cette nouvelle adaptation scénique est tout à fait en accord avec le poète de l'âme qu'est Panait Istrati.
Irrésistible voyage dans un monde magique et pittoresque.

PHOTO ROBERT TERZIAN

stimulându-mă să inventez noi aventuri cu artiştii români.

Ca actor veţi fi şi mai implicat?

La viitoarea întâlnire vom prezenta spectacolul în limba franceză şi eu voi juca un rol. Va trebui să muncesc ca actor.

Ce aţi urmărit programând dezbateri cu subiecte atât de sensibile?

Suntem atenţi la tot ce se întâmplă în jurul nostru. Suntem satisfăcuţi să vedem că, în afara contextului, oamenii ajung să se înţeleagă, să dialogheze, să se respecte. Manipulările politice îi fac să se urască, să se omoare, dar în chip natural ei sunt făcuţi pentru dragoste şi, dacă cineva poate manipula bine acest sentiment, aceştia sunt cu siguranţă artiştii. Fără voinţa profundă de a plonja asupra acestui cuvânt nu se poate face meseria noastră. Artiştii au această sensibilitate particulară, care poate dărui suflet şi unui ţipăt de pasăre.

Să vorbim puţin despre proiectul Odiseea 2001, **după unii o utopie, o fantezie.**

Proiectul e grandios, de aceea sperie. Vrem să luăm un vapor şi să ne plimbăm cu el pe Mediterana, pornind din Marea Neagră, poate de la Odessa, trecând apoi prin toate porturile unde se întinde reţeaua noastră şi unde avem prieteni. O trupă internaţională, dirijată de Cătălina Buzoianu, pe care o stimez profund ca creator, va pregăti un spectacol pe care-l vom prezenta pretutindeni ca pe un mesaj de pace şi înţelegere. Am întocmit itinerariul, calendarul riguros al pregătirilor, vom porni la treabă în funcţie de ceea ce vom decide acum, aici.

David Ladra

Critic de teatru şi profesor la Madrid, David Ladra este unul dintre susţinătorii fervenţi ai proiectelor IITM.

De ce?

Astăzi e destul de dificil să obţii informaţii independente despre teatru. Cele din mass-media par adevărate, dar nu sunt. Între adevăr şi fals astăzi e o demarcaţie subtilă. Institutul nostru e o reţea independentă şi furnizează doar informaţii de la sursă. Iată, am aflat aici că problema războiului din Balcani a devenit a publicului, nu doar a părţilor în conflict. De asemenea, am aflat ce este în mod real mult-clamatul proces de pace din Orient – un tertip pentru a menţine situaţia existentă, cum ne-au arătat colegii de acolo, care se confruntă cu probleme atât de grele. Unul dintre invitaţi a fost încarcerat pentru că a refuzat serviciul militar, de pildă.

Încercarea de a defini un spaţiu prin cultura sa pare un drum invers decât cel firesc, adică deducerea din peisaj a tipului de a gândi şi simţi ale unui popor. Cu atât mai complicat devine faptul când e vorba de multe popoare, naţii, tipuri structurale atât de diferite, precum cele care înconjoară Mediterana. Poate exista aşadar un spirit al acestui loc?

Spiritul mediteraneean nu e o ficţiune. Eu sunt spaniol, dar există o cultură comună în ţări ca Turcia, ţările arabe, care, curios, n-a deschis porţile păcii. Pentru că în acest leagăn de civilizaţie al Europei există totdeauna câte un război. Cultura comună n-a ajuns să creeze un spaţiu al convieţuirii paşnice.

Poate face teatrul ceva în acest sens?

Da, teatrul este locul în care oamenii se regăsesc. În civilizaţia noastră, care ne izolează în faţa televizoarelor sau a calculatoarelor, teatrul e spaţiul unde putem gândi şi ne putem emoţiona.

Cineva spunea aici despre teatrul din ţara sa că nu e angajat politic. Se poate aşa ceva?

Nu. Teatrul e cultură. Doar cultura de dreapta e neangajată – în ghilimele, cum spunea Sartre despre intelectualii de dreapta. Sunt critic de operă. Pot să vă spun că opere cunoscute, precum **Carmen, Don Juan, Bărbierul...**, pe care le-am văzut de curând la Sevilla, evocă indirect politicul şi socialul din acele locuri şi din timpul istoric la care se referă. Sunt angajate. Cultura reflectează asupra adevărului unui spaţiu. Deci...

Care ar fi, după dumneavoastră, acest adevăr al Mediteranei?

S-a vorbit despre acest spaţiu ca despre unul divizat între musulmani şi catolici. Cert e că partea occidentală a fost întotdeauna obsedată de partea orientală şi invers.

Am stat mai mult de vorbă pe terasa înverzită a Teatrului Toursky decât pe străzile pitoreşti ale Marsiliei, cu spectaculoasele lor desfăşurări în pante şi înălţimile egale, impresionante ale clădirilor. Am admirat printre picături panorama de pe înălţimea unde marsiliezii şi-au aşezat protectoarea, Notre Dame de la Garde, şi n-am fost decât în fuga vaporului la Château d'If, locul de recluziune al legendarului Monte Cristo. Am profitat însă copios de ambianţa destinsă a reuniunii pe care meridionalii ei organizatori au gamisit-o cu voie-bună. E sigur că, cel puţin din acest punct de vedere, aparţinem acestui spaţiu şi mării care-l defineşte sub un cer într-adevăr albastru.

Doina Papp

https://biblioteca-digitala.ro